

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Wprowadzanie młodzieży na rynek pracy”

COM(2012) 727 final

(2013/C 161/13)

Sprawozdawca generalny: **Pavel TRANTINA**

Współsprawozdawca generalny: **Philippe DE BUCK**

Dnia 19 grudnia 2012 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Wprowadzanie młodzieży na rynek pracy”

COM(2012) 727 final.

Dnia 13 listopada 2012 r. Prezydium Komitetu powierzyło przygotowanie opinii w tej sprawie Sekcji Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa.

Mając na względzie pilny charakter prac, na 488. sesji plenarnej w dniach 20–21 marca 2013 r. (posiedzenie z 21 marca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wyznaczył Pavla TRANTINĘ na sprawozdawcę generalnego i Philippe’a DE BUCKA na współsprawozdawcę generalnego oraz stosunkiem głosów 174 do 4 – 1 osoba wstrzymała się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Streszczenie zaleceń

1.1 EKES ponownie powtarza swą często wyrażaną krytykę dramatycznie wysokiej stopy bezrobocia osób młodych i apeluje do wszystkich zainteresowanych stron o pilne podjęcie skutecznych i zdecydowanych działań, aby przerwać ten zakłęty krąg, który może zagrozić przyszłości całego pokolenia. Najwyższy czas na odpowiednie inwestycje w młodych ludzi, które przyniosą rezultaty w długim okresie.

1.2 Jednocześnie EKES podkreśla, że potrzebna jest prawdziwa strategia na rzecz wzrostu na poziomie unijnym i krajowym, aby wspierać tworzenie większej ilości stabilniejszych miejsc pracy, ponieważ są one warunkiem wstępnym powodzenia działań mających na celu zapewnienie pracy młodym ludziom. Wymaga to skoordynowanego podejścia do wszystkich wysiłków i strategii zmierzających do wzmocnienia konkurencyjności i przywrócenia zaufania inwestorów i gospodarstw domowych. Europejski semestr stanowi okazję do przedstawienia zaleceń odnośnie do właściwych strategii politycznych i reform, jakie trzeba wdrożyć w poszczególnych państwach członkowskich.

1.3 EKES przyjmuje z zadowoleniem wnioski w sprawie pakietu na rzecz zatrudnienia młodzieży i zaleca, aby poświęcić szczególną uwagę jego realizacji na poziomie państw członkowskich poprzez uczynienie ze środków na rzecz zwalczania bezrobocia wśród młodzieży istotnego elementu krajowych programów reform.

1.4 EKES popiera propozycję stworzenia w państwach członkowskich programów gwarancji dla młodzieży finansowanych ze specjalnego funduszu przeznaczonego na inicjatywę na rzecz zatrudnienia młodzieży w kontekście wieloletnich ram finansowych. Docenia utworzenie tego funduszu, ale odnotowuje, że należy go uzupełnić na poziomie krajowym. Jednak zdaniem EKES-u niewystarczające jest wyposażenie funduszu w budżet

o wysokości jedynie 6 mld EUR, z czego część pochodzić będzie ze środków już dostępnych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Ponadto, ponieważ fundusz będzie wspierał jedynie regiony, w których stopa bezrobocia młodzieży przekracza 25 %, EKES podkreśla, że inne regiony powinny mieć możliwość dostępu do wsparcia finansowego w ramach standardowych procedur EFS. Niezbędne jest jednak natychmiastowe podjęcie działań i finansowanie proponowanych rozwiązań z nowych środków, bez tworzenia w ramach EFS współzawodnictwa między młodymi ludźmi a innymi grupami w niekorzystnej sytuacji.

1.5 EKES popiera podejście Komisji, zgodnie z którym „gwarancja dla młodzieży ma być wprowadzona poprzez zrozumiały, kompleksowy system, który zapewni, że młodzież w ciągu czterech miesięcy po opuszczeniu szkoły lub utracie pracy dostanie dobrej jakości oferty pracy, ustawicznego kształcenia, przyuczenia do zawodu lub stażu”. EKES rozumie, że pomiędzy państwami członkowskimi występują różnice pod tym względem, i uznaje znaczenie umożliwienia im ustalania pułapu wieku w zależności od ich własnych możliwości i potrzeb. Zaleca jednak, aby w miarę możliwości zwiększyć limit wiekowy dostępu do programu do 30 lat, by objąć nim młodych ludzi później kończących studia lub będących ciągle w fazie przejścia od edukacji do zatrudnienia i zagrożonych utratą kontaktu z rynkiem pracy, zwłaszcza w krajach, w których bezrobocie wśród młodych ludzi jest największe.

1.6 EKES przyjmuje także z zadowoleniem osiągnięcie na posiedzeniu Rady EPSCO 28 lutego 2013 r. porozumienia co do propozycji gwarancji dla młodzieży. Jednak zdaniem EKES-u interwencja po upływie czterech miesięcy jest zbyt późna.

Gwarancja dla młodzieży powinna zaczynać obowiązywać najszybciej jak to możliwe, najlepiej już w chwili rejestracji w urzędzie pracy⁽¹⁾.

1.7 EKES uważa, że podstawowe znaczenie dla pełnego i odpowiedniego wdrożenia gwarancji dla młodzieży ma lepsze i jaśniejsze określenie na poziomie unijnym i krajowym instrumentów, zakresu odpowiedzialności, celów i wskaźników wykorzystywanych w monitorowaniu. Dlatego też EKES proponuje, by wdrażanie gwarancji dla młodzieży zostało włączone do wskaźników stosowanych w procesie związanym z europejskim semestrem.

1.8 Wzorując się na udanych przykładach niektórych państw członkowskich, partnerzy społeczni i organizacje młodzieżowe, a także ich platformy przedstawicielskie, powinni odgrywać kluczową rolę w projektowaniu, wdrażaniu, promowaniu oraz monitorowaniu tego systemu.

1.9 Reformy usług EURES (Europejskich Służb ds. Zatrudnienia) oraz, w razie konieczności, publicznych służb zatrudnienia w państwach członkowskich powinny również aktywnie wspierać młodych ludzi; służby te powinny tak dostosowywać swoje usługi i sposoby podejścia, aby stały się one bardziej dostępne. Konieczne jest wprowadzenie już w szkołach spersonalizowanego doradztwa i poradnictwa zawodowego.

1.10 Trzeba poprawić warunki oferowania praktyk zawodowych i przygotowania zawodowego. Należy zapewnić wysokie standardy jakości praktyk zawodowych i przygotowania zawodowego poprzez specyficzne kryteria, które powinny mieć charakter obligatoryjny w przypadku wniosku o pomoc finansową. Jako uzupełnienie tych działań należy wprowadzić lepsze mechanizmy monitorowania i ochrony praw praktykantów.

2. Streszczenie inicjatyw Komisji

2.1 Ogólne wskaźniki zatrudnienia dla młodzieży spadły o niemal 5 punktów procentowych w ciągu ostatnich czterech lat – czyli trzy razy więcej niż w przypadku osób dorosłych. Szanse znalezienia pracy są dla młodych bezrobotnych niskie: tylko 29,7 % osób w wieku 15–24 lat, które były bezrobotne w 2010 r., znalazło pracę w 2011 r., co stanowi spadek o prawie 10 % w ciągu trzech lat. Ponad 30 % bezrobotnych poniżej 25 roku życia nie miało zatrudnienia przez ponad 12 miesięcy – 1,6 mln w 2011 r. w porównaniu z 0,9 mln w 2008 r. Według Eurofound 14 mln młodych ludzi w UE w wieku 15–29 lat (7,5 mln młodych ludzi w wieku 15–24 lat) to tzw. NEETs (*not in employment, education or training*) – młodzież niekształcąca się, niepracująca ani nie szkoląca się⁽²⁾. Koszty gospodarcze braku integracji ludzi młodych na rynku pracy szacuje się na ponad 150 mld euro rocznie, czyli 1,2 % unijnego PKB. Skutki społeczne obejmują takie zjawiska, jak brak zaangażowania w życie społeczne, utrata zaufania do systemu politycznego, niski poziom samodzielności, obawa przed tym co nieznanne oraz marnowanie potencjału intelektualnego („*brain waste*”).

2.2 Komisja Europejska przedstawiła pakiet na rzecz zatrudnienia młodzieży, obejmujący cztery obszary działań. Pierwszym z nich jest wniosek dotyczący zalecenia dla państw

członkowskich w sprawie gwarancji dla młodzieży, która zapewni, że wszyscy młodzi ludzie do 25. roku życia w ciągu czterech miesięcy od zakończenia kształcenia formalnego lub utraty pracy dostaną wysokiej jakości oferty pracy, ustawicznego kształcenia, przyuczenia do zawodu lub praktyki zawodowej. W proponowanym zaleceniu wzywa się państwa członkowskie do ustanowienia silnych partnerstw z zainteresowanymi stronami, zapewnienia wczesnej interwencji służb zatrudnienia i innych partnerów wspierających młodzież, podjęcia środków wsparcia umożliwiających integrację na rynku pracy, pełnego wykorzystania Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy strukturalnych w tym celu, oceny i stałego ulepszania programów gwarancji dla młodzieży oraz szybkiego wdrożenia poszczególnych programów. Komisja zapewni wsparcie dla państw członkowskich poprzez finansowanie UE, propagowanie wymiany dobrych praktyk wśród państw członkowskich, monitorowanie wdrażania gwarancji dla młodzieży w ramach semestru europejskiego oraz podnoszenie świadomości w tym zakresie.

2.3 Aby ułatwić przechodzenie ze szkoły do życia zawodowego, pakiet zainaugurował także konsultacje z europejskimi partnerami społecznymi w sprawie ram jakości dla staży, mających umożliwić młodzieży zdobycie dobrej jakości doświadczenia zawodowego w bezpiecznych warunkach.

2.4 Ponadto Komisja ogłosiła utworzenie europejskiego sojuszu na rzecz przygotowania zawodowego, aby zwiększyć jakość i liczbę dostępnych praktyk poprzez rozpowszechnienie skutecznych programów przyuczania do zawodu wśród państw członkowskich, a także wskazała sposoby ograniczenia przeszkód w mobilności młodzieży.

2.5 Ponadto gdy chodzi o znaczne różnice poziomu bezrobocia wśród młodzieży pomiędzy państwami członkowskimi, Komisja proponuje środki na rzecz zwiększenia mobilności ponadnarodowej młodych pracowników, głównie w drodze usprawnienia systemu EURES.

2.6 Środki zaproponowane w pakiecie na rzecz zatrudnienia młodzieży odnoszą się do działań podejmowanych w ramach inicjatywy „Szanse dla młodzieży”, zainaugurowanej w grudniu 2011 r. Komisja wykorzystuje także inne instrumenty polityczne, aby rozwiązać problem bezrobocia wśród młodzieży, np. zalecenia dla poszczególnych krajów. Zalecenia z lipca 2012 r.⁽³⁾, mające na celu poprawę sytuacji młodych ludzi, zostały skierowane do prawie wszystkich państw członkowskich UE.

3. Uwagi ogólne dotyczące pakietu Komisji

3.1 Potrzeba faktycznej strategii na rzecz wzrostu na szczeblu unijnym i krajowym, by wspierać tworzenie większej ilości stabilniejszych miejsc pracy. Wymaga to skoordynowanego podejścia do wszystkich wysiłków i polityk zmierzających do wzmocnienia konkurencyjności i przywrócenia zaufania inwestorów i gospodarstw domowych. Europejski semestr stanowi okazję do przedstawienia zaleceń odnośnie do właściwych strategii politycznych i reform, jakie trzeba wdrożyć w poszczególnych państwach członkowskich. Nie należy lekceważyć efektów synergii, takich jak uwzględnianie aspektów społecznych w zamówieniach publicznych.

⁽¹⁾ Opinia EKES-u w sprawie rocznej analizy wzrostu na 2013 r. (Dz.U. C 133 z 9.5.2013).

⁽²⁾ <http://www.eurofound.europa.eu/emcc/labourmarket/youth.htm>.

⁽³⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ecofin/131662.pdf.

3.2 Sytuacja europejskiej młodzieży na rynku pracy jest przedmiotem szczególnego zaniepokojenia. Aby ułatwić młodzieży sprawne przejście do zatrudnienia, należy przedsięwziąć odpowiednie środki, a mianowicie:

- ograniczyć wszelkie przeszkody utrudniające wchodzenie młodych ludzi na rynek pracy;
- ograniczyć nierównowagę między podażą umiejętności a zapotrzebowaniem na nie;
- wspierać samodzielność młodych ludzi;
- zwiększyć atrakcyjność kształcenia i szkolenia zawodowego, w szczególności przyuczania do zawodu w dziedzinach o znaczeniu strategicznym, takich jak technologia i inżynieria;
- promować partnerstwa i synergie pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi podmiotami;
- zachęcać przedsiębiorstwa do tworzenia miejsc pracy i ofert praktyk dla młodych ludzi oraz wspierać je w tym.

3.3 EKES z zadowoleniem przyjmuje długoterminową koncentrację Komisji na młodych ludziach. W tym kontekście pakiet na rzecz zatrudnienia młodzieży stanowi kolejny krok naprzód w kierunku wypracowania spójnego i zintegrowanego podejścia do problemu bezrobocia osób młodych i zapewnienia właściwego przejścia ze szkoły na rynek pracy. Trzeba jednak zdawać sobie sprawę z tego, że szczególną uwagę powinno się poświęcić państwom członkowskim, które są głównymi podmiotami w dziedzinie zatrudnienia młodzieży i od których oczekuje się podjęcia następnych działań w nadchodzących miesiącach. Jest to jednak za mało, zważywszy na pilny charakter sytuacji i zasadnicze znaczenie inwestowania w młodych ludzi jako w kluczowe zasoby na rynku pracy. Najwyższej wagi nabiera budowanie zaufania poprzez ustalenie wspólnych dla państw członkowskich zasad odnoszących się do gwarancji dla młodzieży w Europie w celu zwiększenia jakości, dostępu i wpływu tego narzędzia na całym kontynencie.

3.4 EKES jest gotów wnieść aktywny wkład w kształtowanie i propagowanie pakietu, ponieważ:

- jego członkowie, reprezentujący pracowników, związki zawodowe i inne organizacje społeczeństwa obywatelskiego, są zaangażowani w procesy poprawy zatrudnienia młodych ludzi w długoterminowej perspektywie, dysponują niezbędnymi kontaktami, a tym samym szerokim zasięgiem działań informacyjnych, i opracowali liczne inicjatywy na rzecz ograniczenia bezrobocia osób młodych;

— EKES posiada szeroką wiedzę specjalistyczną, zorganizował szereg konferencji, wysłuchał i seminariów w ostatnich latach⁽⁴⁾, a także sporządził wiele ważnych opinii w tej sprawie⁽⁵⁾.

3.5 EKES z zadowoleniem przyjmuje projekt zalecenia Komisji Europejskiej dotyczącego wprowadzenia gwarancji dla młodzieży, która zapewni, że wszyscy młodzi ludzie do 25. roku życia w ciągu czterech miesięcy od zakończenia kształcenia formalnego lub utraty pracy dostaną wysokiej jakości oferty pracy, ustawicznego kształcenia, przyuczania do zawodu lub praktyki zawodowej. Gwarancja, o ile zostanie prawidłowo zastosowana, może stanowić ważny krok w ramach inwestowania w ludzi młodych, może przyczynić się do ograniczenia ogromnych kosztów, jakie poszczególne osoby i cała Europa ponoszą w związku z bezrobociem osób młodych, a także może ona odegrać kluczową rolę w poprawie jakości i efektywności przechodzenia młodych ludzi ze szkoły do życia zawodowego. Jednak zdaniem EKES-u interwencja po upływie czterech miesięcy jest zbyt późna. Gwarancja dla młodzieży powinna zaczynać obowiązywać najszybciej jak to możliwe, najlepiej już w chwili rejestracji w urzędzie pracy.

3.6 EKES popiera propozycję stworzenia w państwach członkowskich programów gwarancji dla młodzieży finansowanych ze specjalnego funduszu przeznaczonego na inicjatywę na rzecz zatrudnienia młodzieży w kontekście wieloletnich ram finansowych. Docenia utworzenie tego funduszu, ale odnotowuje, że należy go uzupełnić na poziomie krajowym. Jednak zdaniem EKES-u niewystarczające jest wyposażeńie funduszu w budżet o wysokości jedynie 6 mld EUR, z czego część pochodzić będzie ze środków już dostępnych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Ponadto, ponieważ straty wynikające z braku integracji młodych ludzi na rynku pracy (w postaci nadmiernych transferów z systemów zabezpieczeń społecznych, braku zarobków i niezapłaconych podatków) wynoszą ponad 150 mld EUR rocznie (1,2 % PKB UE)⁽⁶⁾, a MOP uznała, że zainwestowanie 21 mld EUR może doprowadzić do istotnych zmian w ciągu kilku lat⁽⁷⁾, EKES uważa, że gwarancja dla młodzieży jest użytecznym rozwiązaniem społecznym o ogromnym pozytywnym oddziaływaniu, jeśli chodzi o stosunek kosztów do korzyści.

3.7 EKES popiera podejście Komisji, zgodnie z którym „gwarancja dla młodzieży ma być wprowadzona poprzez zrozumiały, kompleksowy system, który zapewni, że młodzież w ciągu czterech miesięcy po opuszczeniu szkoły lub utracie

⁽⁴⁾ Konferencja pt. „Kryzys gospodarczy, edukacja i rynek pracy”, Bruksela, 24 stycznia 2012 r.; konferencja pt. „Ze szkoły do pracy”, zorganizowana przez CMRP w Roskilde (Dania), 4 lutego 2012 r.; konferencja pt. „Dobre miejsca pracy dla młodych: Czy żądamy zbyt wiele?”, zorganizowana przez CMRP wraz z Europejskim Forum Młodzieży 20 kwietnia 2012 r.; konferencja Grupy III pt. „Edukacja i zatrudnienie młodzieży w ramach strategii „Europa 2020”, Sofia, 8 czerwca 2012 r.; konferencja Grupy I pt. „Przyszłość młodzieży w Europie – Europejska młodzież: pokolenie nadziei czy rozczarowań?”, Wersal, 29–30 sierpnia 2012 r.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 132 z 3.5.2011, ss. 55–62; Dz.U. C 318 z 29.10.2011, ss. 50–55; Dz.U. C 68 z 6.3.2012, ss. 11–14; Dz.U. C 181 z 21.6.2012, ss. 143–149; Dz.U. C 181 z 21.6.2012, ss. 150–153; Dz.U. C 68 z 6.3.2012, ss. 1–10; Dz.U. C 181 z 21.6.2012, ss. 154–159; Dz.U. C 299 z 4.10.2012, ss. 97–102; Opinia EKES-u w sprawie „W kierunku odnowy gospodarczej sprzyjającej zatrudnieniu” Dz.U. C 11 z 15.1.2013, z. 65.

⁽⁶⁾ <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1254.htm>.

⁽⁷⁾ Opracowanie „EuroZone job crisis: trends and policy responses” Międzynarodowego Instytutu Badań Rynku Pracy (w ramach Międzynarodowej Organizacji Pracy).

pracy dostanie dobrej jakości oferty pracy, ustawicznego kształcenia, przyuczenia do zawodu lub stażu". EKES zdaje sobie sprawę z tego, że pomiędzy państwami członkowskimi występują różnice pod tym względem, i uznaje znaczenie umożliwienia im ustalania pułapu wieku w zależności od ich własnych możliwości i potrzeb. Zaleca jednak, aby w miarę możliwości zwiększyć górny limit wiekowy dostępu do programu do 30 lat, aby objąć nim młodych ludzi później kończących studia oraz znajdujących się ciągle w fazie przejścia od edukacji do zatrudnienia i zagrożonych utratą kontaktu z rynkiem pracy, zwłaszcza w krajach, w których bezrobocie wśród młodych ludzi jest największe. Ponadto gwarancja dla młodzieży musi zamienić się w strukturalny środek w ramach aktywnej polityki rynku pracy, a nie tylko stanowić doraźne rozwiązanie w czasach kryzysu.

3.8 EKES uważa, że ważne jest opracowanie jasnych norm jakości i wskaźników w zakresie rozwijania i wdrażania programów gwarancji dla młodzieży na szczeblu europejskim i krajowym. Praktyki podejmowane w ramach programu gwarancji dla młodzieży muszą być dostosowane do ram jakości dla staży i powinny umożliwiać młodym ludziom niezależne życie. Zachęca też państwa członkowskie do opracowania spersonalizowanych systemów doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz do wprowadzania mechanizmów monitorowania różnych oferowanych możliwości oraz przeprowadzenia oceny wpływu, jaki program wywiera na beneficjentów po rozpoczęciu przez nich życia zawodowego.

3.9 EKES podkreśla, że inicjatywa „Gwarancja dla młodzieży” powinna być włączona w ramy aktywnej polityki rynku pracy, której celem jest umożliwienie młodym ludziom trwałego zaistnienia na rynku pracy, aby mogli stać się samodzielni. Kolejnym ważnym elementem tej strategii powinny być reformy publicznych służb zatrudnienia w państwach członkowskich tam, gdzie są one konieczne. Reformy te powinny być ukierunkowane na aktywne docieranie do młodych osób i takie dostosowanie usług i sposobów podejścia, aby stały się one łatwiej dostępne. Jednocześnie powinna nastąpić dalsza poprawa jakości usług świadczonych na rzecz wszystkich bezrobotnych. Publiczne służby zatrudnienia powinny współpracować z instytucjami edukacyjnymi, nawiązując bezpośredni kontakt z młodymi ludźmi i oferując im możliwość pracy lub dalszego szkolenia w ramach proaktywnego i dostosowanego do potrzeb podejścia mentorskiego, zanim jeszcze młodzież opuści szkołę. EKES wzywa Komisję Europejską do uwzględnienia tego elementu w swojej strategii wspierania publicznych służb zatrudnienia w Europie. W tym kontekście usługi EURES (Europejskich Służb Zatrudnienia) powinny być lepiej dostosowane do potrzeb młodych ludzi i bardziej intensywnie propagowane wśród młodego pokolenia.

3.10 EKES zaleca również, by państwa członkowskie zwiększyły wsparcie dla przedsiębiorstw, spółdzielni i organizacji trzeciego sektora, które pragną wziąć udział w programach gwarancji dla młodzieży w ścisłej współpracy z publicznymi służbami zatrudnienia. Mechanizmy takie jak zachęty podatkowe, dotacje do stałych kosztów zatrudnienia oraz możliwość dostępu do finansowania na szkolenia w miejscu pracy to ważne czynniki powodzenia programu i wspierania przedsiębiorstw, które chcą właściwie i skutecznie zainwestować w potencjał młodych ludzi. Ich stosowanie powinno się łączyć z przestrzeganiem ram lub wytycznych jakościowych i obejmować ustanowienie mechanizmów monitorowania. EKES

uważa za niezbędne wspieranie tworzenia zdolności wszystkich podmiotów działających na rzecz wysokiej jakości programów przyuczania do zawodu.

3.11 EKES jest zdania, że partnerzy społeczni mają do odegrania główną rolę w zakresie projektowania, wdrażania i monitorowania tego systemu. Odpowiednio prowadzony dialog społeczny ma kluczowe znaczenie dla zaproponowania młodym osobom systemów gwarancji dla młodzieży odznaczających się wysokimi standardami jakości z punktu widzenia zarówno przedsiębiorstw, jak i młodzieży. W tym kontekście duże znaczenie przypada także zaangażowaniu partnerów społecznych w monitorowanie wdrażania gwarancji dla młodzieży i ofert zatrudnienia bądź szkolenia udostępnianych w ramach różnych systemów.

3.12 Ważną rolę mają tu też do odegrania organizacje trzeciego sektora, zwłaszcza organizacje młodzieżowe i ich platformy przedstawicielskie, które są ważnymi kanałami uczestnictwa młodych ludzi, umożliwiającymi im rozwijanie kompetencji oraz nawiązywanie odpowiednich stosunków pracowych i kształtowanie zachowań. Dlatego też ważne jest także ich zaangażowanie w projektowanie i wdrażanie omawianych systemów. Można by również włączyć w te działania różne przedsiębiorstwa społeczne i inne zainteresowane strony. Komitet zwraca również uwagę na dobre praktyki w zakresie zaangażowania zainteresowanych stron w Austrii⁽⁸⁾, Szwecji i Finlandii⁽⁹⁾.

3.13 Kolejnym priorytetem powinna być poprawa dostępności tego systemu dla organizacji młodzieżowych i organizacji trzeciego sektora. Uczestnictwo w systemie pozwoli im składać oferty pracy w celu poprawy sytuacji społeczności lokalnej, z korzyścią zarówno dla młodych ludzi, jak i dla społeczeństwa.

3.14 EKES uznaje za absolutnie niezbędne, aby wnioskowi towarzyszyły odpowiednie środki na rzecz wsparcia państw członkowskich i regionów zamierzających przyjąć ambitne programy gwarancji dla młodzieży lub sojusze na rzecz przygotowania zawodowego. W tym kontekście EKES chciałby zaproponować, aby środki finansowe z UE przydzielać tym programom, które spełniają minimalne normy jakości ustanowione z inicjatywy UE i państw członkowskich.

3.15 W związku z tym EKES popiera propozycję, aby stworzenie programów gwarancji dla młodzieży w państwach członkowskich wsparło konkretną inicjatywą na rzecz zatrudnienia młodzieży finansowaną w kontekście wieloletnich ram finansowych i wyposażoną w budżet o wysokości co najmniej 6 mld EUR, z czego połowa pochodzić będzie z Europejskiego Funduszu Społecznego. EKES z zadowoleniem przyjmuje utworzenie funduszu, lecz z uwagi, że będzie on wspierał jedynie regiony, w których stopa bezrobocia młodzieży przekracza 25 %, podkreśla, że inne regiony powinny mieć możliwość dostępu do wsparcia finansowego w ramach standardowych procedur EFS. Wspomniana kwota będzie podstawowym źródłem uzupełniającym niezbędne inwestycje finansowane z budżetów krajowych.

3.16 W celu wyposażenia młodych ludzi w umiejętności, które będą im niezbędne w przyszłym życiu zawodowym, EKES wzywa Komisję i państwa członkowskie do zapewnienia większej skuteczności i trwałości środków wprowadzanych

⁽⁸⁾ http://issuu.com/yomag/docs/youth_guarantee.

⁽⁹⁾ <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1242.htm>.

w celu pobudzania wzrostu zatrudnienia młodzieży, w szczególności finansowanych w całości lub częściowo z funduszy UE, tak aby nie było konieczności dalszego wspierania młodych ludzi po zakończeniu okresu tymczasowej lub nieodpłatnej praktyki.

3.17 Ponieważ ustanowienie gwarancji dla młodzieży będzie skuteczne jedynie wówczas, gdy zostanie włączone do zorientowanego na wzrost i zatrudnienie podejścia na szczeblu unijnym i krajowym, EKES ponownie powtarza swój wielokrotny apel o wytyczenie nowych celów w zakresie zmniejszania bezrobocia wśród młodzieży⁽¹⁰⁾, które powinny być kluczowym elementem krajowych programów reform w związku ze strategią „Europa 2020”.

4. Uwagi szczegółowe dotyczące propozycji Komisji

4.1 Gwarancja dla młodzieży

4.1.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że wniosek Komisji dotyczący zalecenia Rady w sprawie ustanowienia gwarancji dla młodzieży zawiera wiele ważnych elementów, w tym konkretną definicję gwarancji dla młodzieży jako otrzymanie „wysokiej jakości oferty pracy, ustawicznego kształcenia, przyuczania do zawodu lub stażu” „w terminie czterech miesięcy od zarejestrowania się jako osoba bezrobotna lub od zakończenia kształcenia formalnego”. Jednak zdaniem EKES-u interwencja po upływie czterech miesięcy jest zbyt późna. Gwarancja dla młodzieży powinna zaczynać obowiązywać najszybciej jak to możliwe, najlepiej już w chwili rejestracji w urzędzie pracy.

4.1.2 Należy podkreślić opłacalność inwestycji związanych z gwarancją dla młodzieży, ponieważ – jak podaje Eurofound⁽¹¹⁾ – ogólnoeuropejskie roczne straty wynikające z sytuacji, w której młodzi ludzie nie pracują, nie kształcą się i nie szkolą się, (w postaci nadmiernych transferów z systemów zabezpieczeń społecznych, braku zarobków i niezapłaconych podatków) wynoszą obecnie 1,2 % PKB, czyli 153 mld EUR. Jednocześnie zaś inwestując w działania na rzecz walki z tym zjawiskiem, musimy koncentrować się na poprawie jakości partnerstw oraz usług, a także na wzmacnianiu zdolności działania instytucji edukacyjnych.

4.1.3 EKES podkreśla potrzebę właściwego uznawania kształcenia pozaformalnego jako sposobu uwierzytelniania umiejętności wymaganych na rynku pracy.

4.1.4 EKES zwraca uwagę na nowe kategorie NEET i potrzebę skupienia się także na kategoriach tradycyjnie nieuznawanych za zagrożone ryzykiem wykluczenia, takich jak absolwenci i młodzi ludzie mający już doświadczenie zawodowe lub odbyte staże, lecz niebędący jeszcze w stanie wejść na stałe na rynek pracy.

4.1.5 Należy także zająć się problemem rosnącej liczby wykwalifikowanych młodych ludzi, którzy doświadczają zjawiska marnowania potencjału intelektualnego („brain waste”), gdyż zmuszeni są pracować na stanowiskach niezapewniających wykorzystania ich potencjału. W sytuacji tej wspomniane osoby nie tylko nie są w stanie wykorzystywać efektów swojego kształcenia i szkolenia, lecz także narażone są na szkodliwe psychologicznie i społecznie oddziaływanie. Problemowi temu można by częściowo zaradzić dzięki lepszemu i bardziej odpowiedniemu dopasowaniu umiejętności osobistych i potrzeb rynku pracy.

4.2 Ramy jakości dla staży

4.2.1 EKES dostrzega pozytywną rolę, jaką mogą odegrać wysokiej jakości praktyki zawodowe w kontekście ułatwiania młodym ludziom dostępu do zatrudnienia oraz pomagania przedsiębiorstwom w znalezieniu potencjalnych wykwalifikowanych pracowników. Tego rodzaju doświadczenia mogą umożliwić młodzieży zdobycie niezbędnych kompetencji, zgodnych z ich potrzebami i nabytymi wcześniej umiejętnościami, a ponadto zapewniają odpowiednie wynagrodzenie i dostęp do zabezpieczenia społecznego i innych ścieżek edukacyjnych związanych z uczeniem się przez całe życie. W tych ramach jedną z dziedzin, na które należy zwrócić szczególną uwagę, są praktyki odbywane poza systemem edukacji (zwłaszcza po ukończeniu studiów), które powinny być uznawane za praktyki zawodowe i tym samym chronione zgodnie z międzynarodowymi normami pracy.

4.2.2 EKES podkreśla znaczenie określenia wysokich norm jakości przyuczania do zawodu, praktyk i staży. W tym kontekście potwierdza, że „będzie bacznie obserwował i wspierał wszelkie inicjatywy zmierzające do poprawy jakości staży, takie jak Europejska karta jakości staży i praktyk (*European Quality Charter on Internships and Apprenticeships*), zaproponowana przez Europejskie Forum Młodzieży, w celu wzmocnienia dialogu obywatelskiego na rzecz wypracowania właściwych regulacji w tym zakresie”⁽¹²⁾.

4.2.3 EKES jest przekonany, że poprawa jakości praktyk jest priorytetem i dlatego uważa inicjatywę w sprawie europejskich ram jakości dla staży za postęp w tym kierunku. Jednocześnie wzywa wszystkie instytucje UE, państwa członkowskie i zainteresowanych partnerów społecznych do jak najefektywniejszego wykorzystania wyników obecnych rund negocjacji, z uwzględnieniem wcześniejszego wsparcia ze strony partnerów społecznych, organizacji pozarządowych, opinii publicznej i niektórych instytucji edukacyjnych. Instytucje UE muszą pilnie podjąć działania i stworzyć ramy jakości dla staży oraz stałego bezpośredniego zaangażowania młodych ludzi i ich organizacji w ten proces wraz z partnerami społecznymi. W tym kontekście Europejska karta jakości staży i praktyk⁽¹³⁾ proponuje minimalne standardy jakości, aby zmniejszyć lukę między poszczególnymi państwami w Europie pod względem procesów uczenia się, dostępnego doradztwa i opieki pedagogicznej, praw społecznych i pracowniczych, uznawania umiejętności, prawnych aspektów umów, zwrotu kosztów i wynagrodzeń, oceny i monitorowania itp.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 143 z 22.5.2012, s. 94–101 i Opinia EKES-u w sprawie wytycznych dotyczących polityki zatrudnienia (Dz.U. C 133 z 09.5.2013).

⁽¹¹⁾ NEETs – *Young people not in employment, education, or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe* [„Młodzież niekształcąca się, niepracująca ani nieszkoląca się: właściwości, koszty i rozwiązania polityczne w Europie”], Eurofound 2012.

⁽¹²⁾ Dz.U. C 299 z 4.10.2012, ss. 97–102.

⁽¹³⁾ http://qualityinternships.eu/wp-content/uploads/2012/01/internship_charter_EN.pdf.

4.2.4 EKES uważa także, iż zasadnicze znaczenie ma ukierunkowanie tych ram na wspieranie przedsiębiorstw w wysiłkach na rzecz zaferowania młodym ludziom wysokiej jakości praktyk. Dlatego też ramy te powinno się również realizować na szczeblu krajowym poprzez środki ukierunkowane na osiągnięcie celu.

4.3 Europejski sojusz na rzecz przygotowania zawodowego

4.3.1 EKES jest przekonany o użytecznej roli Europejskiego sojuszu na rzecz przygotowania zawodowego, ponieważ ścisła współpraca między instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i partnerami społecznymi, a także decydentami politycznymi, osobami pracującymi w terenie i przedstawicielami młodzieży ma zasadnicze znaczenie dla skutecznego kształcenia i szkolenia zawodowego. Dowodzi tego sukces programów kształcenia w systemie dwutorowym w niektórych państwach członkowskich. Rozwój sojuszu powinien zachęcać do dzielenia się wiedzą i pomysłami, a w ostatecznym rozrachunku pomóc w zwiększeniu liczby miejsc na praktykach dostępnych we wszystkich państwach członkowskich oraz ich jakości, a także w zachęcaniu młodych ludzi do uczestnictwa w takich programach.

4.3.2 Sojusz powinien też wspierać europejskie i krajowe kampanie na rzecz zmiany postrzegania kształcenia zawodowego, także w kontekście procesu kopenhaskiego, oraz organizować regularne forum dyskusji nad monitorowaniem europejskiej strategii na rzecz przyuczania do zawodu z udziałem zainteresowanych podmiotów europejskich i krajowych w tej dziedzinie.

4.3.3 Potrzebne są także zachęty ułatwiające finansowanie transgranicznych działań szkoleniowych, pozwalające przedsiębiorstwom i partnerom społecznym na zaangażowanie w tworzenie systemu dwutorowego. Więcej propozycji można znaleźć w publikacji pt. „Tworzenie szans dla młodzieży: Jak poprawić jakość i wizerunek przyuczania do zawodu” („*Creating Opportunities for Youth: How to improve the quality and image of apprenticeships*”) (BusinessEurope, 2012)⁽¹⁴⁾ lub w hiszpańsko-niemieckim porozumieniu związków zawodowych w sprawie norm jakości przyuczania do zawodu.

4.4 Mobilność młodzieży

4.4.1 EKES uważa, że z myślą o wspieraniu mobilności młodych pracowników państwa członkowskie powinny dokonać dalszych postępów na rzecz wzajemnego uznawania kwalifikacji i umiejętności oraz na rzecz kompatybilności krajowych systemów zabezpieczeń społecznych, szczególnie systemów emerytalnych, a także inwestować więcej w szkolenia

językowe, ponieważ bariery językowe także wymagają przezwyciężenia. Komisja powinna dalej wzmacniać koordynację zabezpieczeń społecznych, aby zapewnić, że nawet pojedynczy miesiąc opłacania składek nie „zagubi się” w wyniku podjęcia pracy w innym państwie UE.

4.4.2 EKES podkreśla użyteczność programów UE na rzecz mobilności, takich jak Erasmus i „Młodzież w działaniu”, które wspierają mobilność młodych ludzi oraz rozwijanie przez nich umiejętności, kompetencji i cech charakteru za pośrednictwem wolontariatu i innych inicjatyw obywatelskich. EKES apeluje o odpowiednie finansowanie w nowych wieloletnich ramach finansowych przyszłego programu „Erasmus dla wszystkich” / „Europa na TAK”, na który obecnie przeznaczono o 1 mld EUR mniej niż w pierwotnej propozycji.

4.4.3 EKES opowiada się za dalszym udoskonaleniem inicjatywy „Twoja pierwsza praca z EURESEM”, a także za inwestowaniem w tę dziedzinę. W szczególności Komitet apeluje do Komisji Europejskiej o wprowadzenie udoskonaleń do systemu EURES, tak aby zapewnić jego większą zauważalność i dostępność dla młodych ludzi, a także ułatwić korzystanie z niego. Należy aktywnie zachęcać młodych ludzi do uczestnictwa, pomagając im przezwyciężyć przeszkody wynikające z barier kulturowych i językowych oraz braku zdolności organizacyjnych i obawy przed tym, co nieznanne. Można tego dokonać poprzez poprawę systemu doradztwa zawodowego i osobistego, który powinien pomagać studentom i praktykantom (oraz młodym ludziom ogółem) w lepszym poznaniu ich aspiracji, zdolności i szans na znalezienie pracy. Obejmuje to również doradztwo w zakresie prawa pracy i otoczenia społeczno-gospodarczego oraz praw i obowiązków pracodawców i pracowników.

4.4.4 Komitet popiera inicjatywę Parlamentu Europejskiego zmierzającą do uaktualnienia dyrektywy w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych. Obecna dyrektywa jest już nieaktualna, gdyż wiele zawodów gwałtownie się rozwija. Ponadto jej aktualizacja obejmowałaby wprowadzenie elektronicznej karty zawierającej kwalifikacje i doświadczenie pracowników. Ułatwiłoby im to znalezienie pracy oraz dysponowanie kwalifikacjami uznawanymi w innym państwie członkowskim, a także pozwoliłoby na harmonizację szkoleń, kompetencji i praktyk w UE. Zachęcałoby także do mobilności i dzielenia się wiedzą fachową.

Bruksela, 21 marca 2013 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON

⁽¹⁴⁾ <http://www.besbusiness.eu/Content/default.asp?pageid=568&docid=29967>.